

Fuglene forsvinder ... ugebrev nr. 9, 31. juli 1999

I hele den forløbne uge har der været bragende flot vejr med sol fra en skyfri himmel og let vind. Det har været herligt, bortset fra myggene, som har været mere plagsomme end nogensinde. I dag er det så "heldigvis" slået om til overskyet og hård vind fra nordøst.

Ugen der gik, blev også den periode, hvor hovedparten af fuglene forsvandt. Nu kan man gå flere kilometer igennem dalen uden at se eller høre en eneste fugl. Til gengæld kan der tælles op mod 100 vadefugle nede i Zackenbergdalens delta. De er ved at æde sig tykke og fede inden nonstop flyvningen til Vesteuropa, hvor mange af dem overvintrer.

Jo, her er da nogen endnu, nemlig de der stadig har unger, der er ved at vokse sig store og flyvefærdige. Det gælder især de almindelige ryler samt 16 bramgåse-familier, der går nede ved Lomsø med deres 25 halvstore gæslinger.

Nu, hvor "højsommeren" er ved at være forbi, kan regnskabet gøres op. De store snemængder betød, at snesmeltningen i gennemsnit var 10-14 dage senere end i de foregående tre år, som vi har data fra. Helt frem til de første julidage kunne man bruge ski og snesko, når man skulle rundt i terrænet. Det har betydet forsinkelser på op til tre uger i vækst og blomstring hos alle de planter, der vokser på snedækkede steder. Her er der heller ikke ret mange blomster, mens der i tidligere snebare områder er flere blomster end vi tidligere har registreret. Men antallet af blomster styres primært af forholdene året før blomstringen, idet de arktiske planter har så kort en vækst- og blomstringssæson, at de fleste af dem anlægger knopperne til alle blomsterne allerede i løbet af sommeren året før.

Fuglenes yngel var også forsinket, og flere arter ynglede endda i stærkt reduceret omfang. De almindelige ryler og sandløberne påbegyndte æglægningen i gennemsnit seks dage senere end i 1998, mens stenvenderne var hele 12 dage forsinket, og mere end halvdelen af dem undlod helt at yngle. De besatte deres sædvanlige territorier, skældte ud, når man kom for tæt på, men forsvandt så i løbet af de sidste junidage og begyndelsen af juli. Det passer fint med erfaringerne fra andre områder i Højarktis. Hvis ikke vadefuglene kan nå at lægge æg senest omkring 1. juli, så slutter de sig sammen i småflokke og påbegynder opfedningen til efterårstrækket. Ungerne, der ellers først ville blive flyvefærdige efter midten af august, ville alligevel ikke have tid nok til at vokse sig store og stærke nok til at klare trækket over Nordatlanten. De skal nemlig senest være af sted i første halvdel af september, hvor vinteren begynder på disse breddegrader. For de voksne gælder det også om at komme af sted så tidligt som muligt, da de skal nå at udskifte hele fjerdragten, hvilket tager mere end tre måneder, samt opbygge et tykt fedtlag inden vinteren. Så sommeropholdet for de fleste trækfugle her i Nordøstgrønland er kun på 1-2 måneder.

Ikke alene var yngletiden forsinket, fuglene lagde også færre æg, og en større andel blev ædt af ræve og kjoever, end i de foregående år. Forklaringen på de mindre kuld er nok den, at jo større en andel af tundraen, der er dækket af sne, når fuglene begynder æglægningen, jo mindre føde er der til rådighed for dem til at producere æg-kuld, der jo vejer næsten ligeså meget som moder-fuglen selv. Og det øgede antal æg, der endte i maverne på ræve og kjoever, skyldes tilsvarende, at jo mindre snebare arealer, der er til at sprede rederne på, jo lettere er det for rovdyrerne at finde dem. Hertil kommer, at lemming-

bestanden er i bund efter top-året 1998, så ræve og kjover har ikke haft andet at leve af end fugleæg og unger.

Disse resultater giver tilsammen et fingerpeg om, hvad der vil ske, hvis klimaet fortsætter med at blive varmere og mere nedbørsrigt, som det har været tilfældet her i Nordøstgrønland de seneste årtier, og det er præcis det, klimamodellerne for resultatet af drivhuseffekten forudsiger. Det flere hundrede kilometer brede pakisbælte ud for Nordøstgrønland, som skaber det fastlandsklima, der er forudsætningen for meget af dyrelivet her, har længe været på retur. Det giver mere oceanisk klima med mildere og mere nedbørsrige vintre, som igen giver senere snesmeltning.

Det vil få plantedækket til at ekspandere ud over mange af de nu nøgne eller sparsomt bevoksede grusflader, som er blæst fri for sne om vinteren. Og det vil få lemminge- og dermed hermelin- og rævebestanden til at stige, mange fuglebestande til at gå tilbage, mens moskusokserne vil gå en mere usikker fremtid i møde, hvor de på den ene side vil have frodigere vegetation til rådighed om sommeren, men til gengæld større risiko for overisninger om vinteren med deraf følgende massedød, som det er sket flere gange tidligere her i Nordøstgrønland.

- Vi får se - altså de af os, der lever længe nok til at opleve den fulde effekt af de forventede klimaændringer!

/Hans Meltofte